herpy

GEKONY

Madagascar clawless gecko

Ebenavia inunguis

Ebenavia inunguis to mały, nocny gekon z północno-zachodniego Madagaskaru i Nosy Be, mierzący zaledwie około 8 cm razem z ogonem. W ciągu dnia kryje się pod korą i w martwym drewnie. Nazwa oznacza "bez pazurów", choć samica ma małe pazurki na tylnych łapach. Utrzymanie jest stosunkowo proste, ale rozmnażanie w niewoli udaje się tylko rzadko.

Rodzina: Gekkonidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**7-8 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**5-8 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**30 × 30 × 30 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**26-28 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**70%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady i małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Inkubacja	**60-90 dni** przy 24-27 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Ebenavia inunguis to mały gekon z rodziny Gekkonidae i gatunek typowy rodzaju *Ebenavia*, opisanego przez Oskara Boettgera w 1878 roku. Epitet gatunkowy to po łacinie "bez pazurów". Jest on mylący, bo samica ma małe pazurki na palcach tylnych łap, natomiast samiec ich nie ma. Nazwa rodzajowa pochodzi od nazwiska kolekcjonera Carla Ebenaua i nie jest ani łacińska, ani grecka.

Głowa jest wyraźnie spiczasta, a ciało pokrywają drobne, ziarniste łuski z rozproszonymi guzkami. Palce zakończone są małymi przylgami, a źrenica jest pionowa. Grzbiet jest brązowy, z jaśniejszym pasem wzdłuż każdego boku od czubka pyska do tylnych kończyn, a w niektórych populacjach pas ciągnie się aż na ogon. Oryginalny ogon jest spiczasty i prążkowany na czarno i biało, natomiast zregenerowany ogon jest grubszy i pomarańczowy. Brzuch jest jasnobrązowy, a obie płcie mają takie samo ubarwienie.

Samice osiągają najwyżej około 8 cm razem z ogonem, który stanowi mniej więcej połowę tej długości. Samce są nieco mniejsze. Wymiary pochodzą z czasów sprzed podziału rodzaju, a wielkość może się różnić między populacjami.

Taksonomia uległa zmianie. To, co wcześniej uważano za jeden szeroko rozprzestrzeniony gatunek, w 2018 roku podzielono na kilka: przywrócono *E. boettgeri*, a *E. robusta*, *E. safari* i *E. tuelinae* opisano jako nowe gatunki. *E. inunguis* w wąskim ujęciu związana jest z północno-zachodnim Madagaskarem i Nosy Be. Starsze doniesienia z Mauritiusa, Komorów i Pemby dotyczą dziś innych gatunków. Zwierząt z handlu nie zawsze można więc z pewnością przypisać do tego gatunku, a doświadczenia hodowlane pochodzą z okresu przed podziałem. Gekon porusza się powoli i ostrożnie, skradając się, i jest jajorodny.

Występowanie i środowisko

Ebenavia inunguis występuje w północno-zachodniej części Madagaskaru oraz na wyspie Nosy Be, która jest miejscem typowym. Całkowity zasięg nie jest dokładnie wyznaczony, ponieważ gatunek został podzielony, a wiele starszych stwierdzeń nie zostało ponownie zweryfikowanych.

Starsze doniesienia wymieniają ten gatunek z Mauritiusa, Komorów, Majotty i Pemby u wybrzeży Tanzanii. Po rewizji rodzaju populacje te należą do innych gatunków, dlatego mapa pokazuje tylko Madagaskar. Stwierdzenia gatunku poza Madagaskarem mogą wynikać z błędnych oznaczeń lub dotyczyć zwierząt z niewoli.

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar.

ŚRODOWISKO

Gatunek jest elastyczny i żyje zarówno w nienaruszonym lesie deszczowym, jak i w lesie wtórnym. Miejscami występuje też licznie w chatach i ogrodach. Prowadzi głównie nadrzewny tryb życia, a w ciągu dnia chowa się pod korą, w martwym drewnie i między liśćmi pandanów (*Pandanus*) oraz *Ravenala*. Nocą poluje na pokarm.

Klimat północno-zachodniego Madagaskaru jest tropikalny, z porą deszczową i porą suchą. Parametry terrarium opierają się na doświadczeniach z niewoli.

Hodowla

TERRARIUM

Parę można trzymać w terrarium o wymiarach 30 × 30 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość). W większym terrarium można trzymać samca z kilkoma samicami, a w niektórych przypadkach także dwa samce mogą żyć razem bez problemów. Większe terrarium jest korzystne, bo daje więcej kryjówek i stabilniejszy mikroklimat.

Tylną i boczne ściany wyłóż naturalnym korkiem, aby zwierzęta miały więcej powierzchni do wspinaczki, a kawałki kory korkowej oprzyj ukośnie o ściany i połóż na dnie jako kryjówki. Podłoże to mieszanka dwóch części ziemi i jednej części piasku. Utrzymuj je lekko wilgotne, ale zapewnij też suchy obszar. Obowiązkowo potrzebne są żywe rośliny, np. małe gatunki madagaskarskie, takie jak *Medinilla sedifolia*, *Kalanchoe uniflora* i *Selaginella*, albo małe storczyki z rodzajów *Aerangis*, *Bulbophyllum* i *Angraecum*. Wystrój dopełnia mała miseczka z wodą i mała miseczka z pokruszoną sepią.

Terrarium musi mieć szczelną pokrywę, bo zwierzęta są małe i potrafią uciec przez wąskie szczeliny. Jednocześnie konieczna jest wentylacja, aby powietrze nie stało w miejscu.

TEMPERATURA

W dzień temperatura w terrarium powinna wynosić 26-28 °C. Nocą spada do około 22 °C latem i 18 °C zimą. Świetlówka zwykle zapewnia wystarczająco dużo ciepła. Jeśli nie da się osiągnąć wymaganej temperatury, pod przednim otworem wentylacyjnym można umieścić matę grzewczą lub kabel grzewczy sterowany termostatem.

Trzymaj terrarium z dala od okien wychodzących na południe i mierz temperaturę na górze i na dole za pomocą termometru cyfrowego. Powyżej 30 °C terrarium należy schłodzić.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić około 70 %. Łatwo ją utrzymać, zraszając terrarium raz dziennie, najlepiej wieczorem, tak aby liście i kora stały się wilgotne. Podłoże utrzymuj stale lekko wilgotne, ale zapewnij też suche miejsce, a dobra wentylacja zapobiega pleśni.

Zwierzę pije krople z roślin i kory po zraszaniu. Postaw też małą, płytką miseczkę ze świeżą wodą i wymieniaj wodę codziennie. Higrometr pokaże, czy wilgotność się utrzymuje.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny o zmierzchu i nocą, a w dzień się ukrywa. Terrarium oświetla się i ogrzewa świetlówką, włączoną 12 godzin dziennie latem i 10 godzin zimą, sterowaną programatorem czasowym. UVB jest opcjonalne. Można użyć słabej świetlówki UVB dla gatunków cieniolubnych, a zawsze muszą być dostępne ciemne kryjówki, w których zwierzę może uniknąć światła.

Nocą w terrarium musi być całkowicie ciemno. Żywe rośliny lepiej rosną przy dobrym oświetleniu w ciągu dnia.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Gatunek żywi się małymi owadami i innymi drobnymi stawonogami. Podawaj np. małe świerszcze, muszki owocowe, skoczogonki i małe prosionki, mniejsze od głowy zwierzęcia. Oferuj pokarm co dwa-trzy dni i dostosuj ilość do tego, jak pełne jest ciało i nasada ogona.

Zawsze obsypuj owady paszowe preparatem witaminowo-mineralnym i trzymaj w terrarium małą miseczkę z pokruszoną sepią, aby samice mogły pobierać dodatkowy wapń. Karm wieczorem, gdy zwierzę jest aktywne, i usuwaj z terrarium niezjedzone owady. Wiele zwierząt w handlu pochodzi z odłowu i jest w złej kondycji, dlatego trzeba je odkarmić urozmaiconym, dobrym pokarmem.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Ebenavia inunguis jest mała, powolna i porusza się ostrożnie, ale nie nadaje się do brania na ręce. Zwierzęta, które próbuje się podnieść, mogą uciec i odrzucić ogon. Traktuj ten gatunek jako zwierzę do obserwacji w terrarium, zwłaszcza o zmierzchu.

Można trzymać razem parę lub samca z kilkoma samicami, a w niektórych przypadkach także dwa samce. Zapewnij dużo kryjówek, zwracaj uwagę na ślady ugryzień, brakujące ogony i zwierzęta tracące na wadze, a w razie niepokoju rozdziel zwierzęta.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płcie można rozróżnić po pazurach: samica ma małe pazurki na palcach tylnych łap, natomiast samiec ich nie ma. Samce są ponadto nieco mniejsze. Wiek i masa ciała w momencie osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są udokumentowane, ale zwierzę powinno być w pełni dorosłe, zanim zostanie przeznaczone do rozrodu.

GODY I KOPULACJA

Rozmnażanie w niewoli udaje się tylko sporadycznie, a określony sezon lęgowy nie jest udokumentowany. Chłodniejsze noce i krótszy dzień zimą naśladują pory roku i mogą być pomocne. Obserwuj zwierzęta przez pierwsze dni po połączeniu i rozdziel je, jeśli samica jest przeganiana lub zraniona.

Zapewnij samicy dobry pokarm i dużo wapnia, aby mogła składać jaja bez szkody dla zdrowia.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa po dwa jaja, czasem tylko jedno. U blisko spokrewnionej *E. boettgeri* samice noszą jedno lub dwa jaja. Większość jaj w niewoli pochodzi od samic z odłowu, które są już ciężarne, i rzadko składają one jaja ponownie w terrarium. Liczba zniesień w roku nie jest znana.

Zapewnij samicy wilgotne miejsce do składania jaj, np. małą tackę z wilgotną ziemią i torfowcem pod kawałkiem kory korkowej, i ostrożnie sprawdzaj podłoże oraz kryjówki w poszukiwaniu jaj.

INKUBACJA

Podane w ramce z danymi 60-90 dni w 24-27 °C to szacunek na podstawie podobnych małych gekonów.

Ostrożnie przenieś jaja, nie obracając ich, do małego pojemnika z lekko wilgotnym podłożem, np. perlitem lub wermikulitem. Pojemnik powinien mieć małe otwory wentylacyjne i stać w stabilnej temperaturze. Utrzymuj podłoże lekko wilgotne, ale nie mokre, i sprawdzaj pojemnik, nie niepokojąc jaj. Jaja, które się zapadają i pleśnieją, są zwykle martwe.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są bardzo małe i potrzebują małego terrarium lub pojemnika z wilgotnym podłożem, kryjówkami i liśćmi. Zraszaj codziennie i utrzymuj taki sam klimat jak u dorosłych.

Najmniejsze zwierzęta potrzebują bardzo drobnego pokarmu, takiego jak skoczogonki i świeżo wyklute świerszcze, obsypanego suplementem. Trzymaj młode pojedynczo, dopóki nie będzie jasne, jak radzą sobie razem, i pilnuj, czy rosną. Tempo wzrostu i wiek osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są udokumentowane.

Zdrowie i częste błędy

Długość życia nie jest znana, a podane w ramce z danymi 5-8 lat to szacunek. Typowe błędy są takie same jak u innych małych, leśnych gekonów:

- Zbyt wysoka temperatura i zbyt suche powietrze, które powodują stres, odwodnienie i brak apetytu.
- Stale mokre podłoże i słaba wentylacja, które prowadzą do pleśni i problemów skórnych.
- Niedobór wapnia i witaminy D3, który powoduje miękkie kości. Obsypuj owady paszowe i trzymaj w terrarium sepię.
- Resztki wylinki na palcach i końcu ogona przy zbyt suchym powietrzu. Zadbaj o wilgotną strefę w terrarium.
- Zwierzęta z odłowu w złej kondycji. Trzeba je odkarmić dobrym pokarmem i zapewnić im spokój.
- Utrata ogona po braniu na ręce lub walkach. Ogon odrasta, ale nadwyręża to rezerwy zwierzęcia.

Udaj się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je przez kilka tygodni lub wydaje się osowiałe.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.